

Ἡ Θέτις προστάζει τις ἀδελφές της νὰ γυρίσουν στὴ θάλασσα, ἐνῶ ἡ ἴδια ἀνεβαίνει στὸν Ὀλυμπο γιὰ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Ἥραϊστο ὄπλα γιὰ τὸν Ἀχιλλεῦα. (Ἔργον τοῦ Φλάμιαν).

ΞΕΝΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΕΒΡΑΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΣΑΛΟΜ-ΑΣ

ΠΙΣΩ ΑΠ' ΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

(Διήγημα Ἑβραϊκὸ)

Στὴ μέση μιᾶς ξηρῆς πεδιάδας ὄρθονόταν ἓνα μεγάλο μαῦρο φρούριο ποὺ τὸ ἔχανε ἓνα ποτάμι πλατὺ καὶ ὀρθογώνιο. Ὅταν βράδυαζε καὶ ὄλα τυλιγότουσαν μέσα στὴ σιωπῇ, τὰ κίβρια τοῦ ποταμοῦ αὐτοῦ ἔκαναν τρομερὸ θόρυβο.

Μέσα στὸ φρούριο, ὄλα τὰ πατάματά του ἦσαν γεμάτα φυλακισμένους. Κι' αὐτὸ τὸ ἔκανε νὰ μοιάζῃ τὴν ἡμέρα μὲ σπίτι γερομένο, μὲ μιὰ κατακόμβη ποὺ ἢ τρῖντες τῆς ἦσαν γεμάτες ἀπὸ ἀνθρώπους ζωντανούς καὶ ὑγιείς. Οἱ κρατούμενοι μισοκοιμόντουσαν ἐπάνω στὶς ἀχυροστρωμένes τους ἢ περνοῦσαν τὶς ὥρες τους, κοιτάζοντας ἀτέλειωτα μέχρι τοῦ ἔλληλα, ἓνα ὀπιοδῆποτε ἀντικείμενο.

Μὰ μόλις ἔπεφτε τὸ βράδυ, τὸ φρούριο ξανάπαυε ζοῆ. Ἄπ' ὄλες τὶς μεριές ἀνοιγότουσαν χιτυήματα στοὺς τοίχους καὶ, χάρις σ' ἓνα συνθηματικὸ ἀλφάβητο ποὺ χρησιμοποιοῦσαν, οἱ κατὰδικοὶ ἀρχίζαν ἀτελείωτες συζητήσεις. Κάθε τόσο τὸ βαρὺ βῆμα τοῦ δεσμοφύλακα, ἀντιχώντας μὲς' στὸ διάδρομο, ξανάριχνε τὸ χιτῆρο στὴ σιωπῇ, μὰ ὅταν ὁ φύλακας περνοῦσε, ἢ συνομιλίες αὐτὲς συνεχίζοντουσαν πὸ ζωηρές.

Οἱ φυλακισμένοι, συνθησιμένοι στὴ σιωπῇ, δὲν ἤξεραν περὶ νὰ μιλοῦν, παρὰ μὲ τὰ δάχτυλά τους καὶ κατώφθονον μάλιστα ν' ἀναγνωρίζουν, σύμφωνα μὲ τὸν τρόπο ποὺ χιτυοῦσε στὸν τοίχο, τὸ χαρακτηριστὴρα τοῦ συνομιλητοῦ τους καὶ τὴν κοινωνικὴν του κατάστασι.

Καμμιὰ φορὰ ὠστόσο, τοὺς χιρυίεσε μιὰ ἀκατανίκητη ἐπιθυμία ν' ἀρχίσουν νὰ φωνάζουν, νὰ μιλήσουν λίγο, ἔτσι γιὰ νὰ δοῦν ἂν τὸ ἀχρηστο περὶ ὄργανο τῆς φωνῆς τους λειτουργοῦσε ἀκόμα.

Ἐνα βράδυ λοιπόν, ποὺ ὄλα ἡ φυλακὴ ἀντηχοῦσε ἀπὸ χιτυήματα, οἱ φυλακισμένοι ἀδύσαν ξαφνικὰ ἓνα γέλιο, ἓνα γέλιο νεανικὸ καὶ δροσερὸ, μιὰ καθαρὴ φωνὴ κοπέλλας. Τρόμαξαν ὄλοι τους τότε, γιατί νὸ-

μισαν πὸς κάτι ἀφύσικο γινόταν στὴ φυλακὴ καὶ τὰ χιτυήματα στοὺς τοίχους ἔπαυαν καὶ ἡ σιωπῇ ἀπλόθηρε.

Μὰ σὲ λίγο τὸ φρεϊνὸ ἐκεῖνο γέλιο ἀντήχησε καὶ πάλι μὲς' ἀπ' τοὺς τοίχους, τόσο παράδοξο ὡς ἓνας πεθαμένος νὰ εἶχε μιλήσει. ***

Αὐτὴ ποὺ εἶχε γελάσει, ἦταν σχεδὸν παιδί ἀκόμα. Ὅταν ἐπῆγαν νὰ τὴν πάσουν στὸ σπίτι τῆς μητέρας της, δὲν εἶχε καταλάβει καθόλου τὴ σοβαρότητα τῆς θέσεώς της. Εἶχε σηκωθεί περήφανα καὶ εἶχε ἀκολοθήσει τοὺς ἀστεινομικούς, παίρνοντας μιὰ στάσι ρομαντικῇ. Περιμένε, ἔπειτ' ἀπὸ μιὰ τέτοια περιπέτεια —συναμοτοῦσε μαζί μ' ἄλλους συντρόφους καὶ συντρόφισσές της— νὰ σηκίβῃ ἓνα πράγμα πολὺ σοβαρὸ ποὺ θὰ τὴν ἀναδέχονε ἡρωίδα. Μὰ ὅταν βρέθηκε μονάχη μέσα στοὺς τέσσερες τοίχους τῆς φυλακῆς, ἐνοιωσε τὴ μοναξιὰ της κατὰβαθα στὴν καρδιά της καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ σιωπηλὰ ἐπὶ ὥρες. Ἐπειτα συνῆλθε κάπως καὶ ἄρχισε πάλι νὰ νομίζῃ πὸς ἦταν μιὰ ἡρωίδα. Σὲ μιὰ στιγμὴ μάλιστα ἀνορθώθηκε στὸ στρώμα της, ἔσφιξε τὶς γροθιές της καὶ ἄπλωσε μπρῶς τὸ στήθος της, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ δεχτῇ τὶς σφαιρές τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάματος. Μὰ θιγῆθηκε ἔξαρνα πὸς ἦταν μόνη καὶ ἄρχισε νὰ ὀλολύξῃ ὡς παιδί, μὲ ὄλες τῆς τὶς δυνάμεις.

Τότε ὁ δεσμοφύλακας ἔτρεξε καὶ ἔσφιξε ἓνα θυμισμένο βλέμμα μὲς' ἀπ' τὸ φρεγγίτη τοῦ κελλιοῦ της. Μὰ ἡ ἐμφάνισις τὸν ματιῶν του σ' αὐτὴ τὴν τρούπα, ἔκανε τόση καυκιὴ ἐντύπωσι στὴ νέα κόρη, ὡστε ξέσπασε σὲ δυνατὰ γέλια. Ὁ φύλακας, βλέποντάς τὴν —ἦταν ἡ μόνη γυναῖκα στὴ φυλακὴ— συγκινήθηκε καὶ χαμογέλασε καὶ ἐκεῖνος. Μὰ ἔπειτα θυμῆθηκε τὸ καθῆρον του καὶ ἡ φροσιγνομία του ἔγινε πάλι ἀσύστηρη καὶ ἡ φωνὴ του χιτυή. Ἐτσι, ἡ περὶ ὀχρία παρα-

διάστρε για πρώτη φορά μέσα στο πένθιμο χτίριο. Σε λίγο όλοι οι φιλακασιμένοι ήξεραν πως μία νεαρή γυναίκα είχε φτάσει. Πώς το έμαθαν, αφού δεν μπορούσαν ούτε τη φωνή της ν' ακούσουν, ούτε να την ιδούν. Άσφαλώς ή' αναγνώρισαν το γυναικείο περιεργαστήμά της την ώρα που περνούσε απ' τόν διάδρομο.

Η νεοφερμένη ήταν και μουσικός καί από τις πρώτες ημέρες, για να παραγορηθεί πού δεν είχε πάνω, καθόταν φρόνιμα σε μία γωνία του κελλιού της καί χτυπούσε τόν τοίχο με τὰ πόδια της, ακολουθώντας τόν ρυθμό τών άγαπημένων της κομματιών. Οι φιλακασιμένοι, μέσα στη μαυρή τρώα τους, την άκουγαν πάνω απ' τὰ κεφάλια τους, αναγνώριζαν τόν ρυθμό καί τραγουδούσαν κι' αυτοί από μέσα τους τη θεία μουσική.

Καί όλόκληρη ή σκοτεινή φυλακή είχε μεταμορφωθεί απ' την παρουσία της γυναίκας αυτής.

Στο γειτονικό κελλί της νέας, ήταν φυλακασιμένο ένα παλιηγάρι. Οι τοίχοι της φυλακής του είχαν κλέψει κώλας όχτώ μήνες της ζωής του, μα δεν είχαν μπόρεσει να μεταβάλουν σε στάχτη τη φλόγα της καρδιάς του. Την ένοιωσε μόνο βαθειά κοιμισμένη μέσα στο στήθος του. Κάθε πρωί, όταν ξυπνούσε, έβριε ξεπλυμένος στο στρώμα του καί παρανοσε όλόκληρης ώρας, αναπολώντας σκληρές της παιδικής του ζωής, πού του χαμογέλουσαν τώρα σαν μέσα από όνειρο. Όλα είχαν άποικομηθεί μέσα του. Δεν τόν ένδιέφερε πια άν ό ήλιος έβρισκε έξω ή άν έπεφτε μύρα, μα θά έφτανε μία πνοή για να ξυπνήσει την καρδιά του.

Πίσω απ' τόν τοίχο, άκουγε τὰ βήματα της νέας κοπέλλας καί όταν, κατά τó δειλινό, χτυπούσε έκπαιη ρυθμικά στον τοίχο με τὰ πόδια της ένα «Νυχτερινό» τού Σοπέν, αυτός χαμόγετο σε γοητευτικές άνειροπολήσεις. Έβλεπε ένα όραση όσους, τις πρώτες ημέρες τού φθινοπώρου. Έδώ κι' εκεί ό ήλιος έπεφτε, άσθενώς πια, επάνω στα δέντρα, ένας έγκαταλειμένος κύργος καθρεφτιζόταν άβυσσικά στο νερό μιας λίμνης καί μία νέα κοπέλλα περνούσε κάτω απ' τὰ πέλα, Σιωπηλή, κλεισμένη στο μυστήριο της, πήγαινε άργά κάτω απ' τὰ δέντρα, πήγαινε από ένα κόσμο ξένο σ' ένα κόσμο μακρινό.

Ό νέος δοκίμασε να μιλήσει στη γειτόνισά του μέσ' απ' τόν τοίχο. Τά δάχτυλά του θέλησαν να της έξομολογηθούν την άγάπη του.

— Πού είσαι; τη ρωτούσε. Μαντέψο πως είσαι νέα καί όραία. Σ' αγαπώ. Είμαι δυνατός σαν λιοντάρι. Όταν νικήσεις, θά βουλιάξω τόν τοίχο καί θά ήρθω κοντά σου. Θα σε κρηύω σαν κοιλιά στην άγκαλιά μου καί θά φάγομε μακρινά, μακρινά...

Έκείνη άκουγε τόν θόρυβο τών δαχτύλων του, μα δεν καταλάβαινε τίποτε, γιατί δεν ήξερε τó μυστικό αλφάβητο. Όστόσο, ένοιωσε πως πίσω απ' τόν τοίχο ήταν μία καρδιά πού της άνηκε, μία φωνή πού την προκαλούσε. Πήγαινε συχνά καί κολούσε τ' αυτή της στον τοίχο, για ν' άκούσει καλύτερα, με την ελπίδα να καταλάβη τη μυστηριώδη αυτή γλώσσα. Χτυπούσε κι' εκείνη κομμάτι φράσι, σά νάξεραν τὰ δάχτυλά της να μιλάνε. Όταν νύχτινε, ξεπλωνόταν κατά γής κοντά στον τοίχο καί χτυπούσε για να δη άν εκείνος βρισκόταν στο ίδιο μέρος, από την άλλη μεριά τού τοίχου. Έβριαν ξεπλωμένοι έτσι, κι' εκείνος με τὰ δάχτυλά του της τραγουδούσε τραγούδια μέσ' απ' την πέτρα καί της έλεγε την άγάπη του.

Η φυλακασιμένη ένοιωσε, χωρίς να τó καταλαβαίνει, πως τὰ χτυπήματά του πήγαιναν ως την καρδιά της.

Μία μέρα, συνέθη έξωφρα κάτι πού έκανε όλο τó άταίσινο χτίριο της φυλακής να τρέμει από άγανάκη. Ένας φυλακασιμένος ανακάλυψε πως έσπησαν μία άγχόνη μπρος στο φρούριο. Όλόκληρη τη νύχτα τὰ χτυπήματα τών καταδίκων άνηχοδούσαν σαν στεναγμοί μέσα στη σιακή. Οι φυλακασιμένοι έδιναν συμβουλές ό ένας στον άλλο, παρηγορούσανταν, άποχαραινόντουσαν. Αυτά τὰ χτυπήματα μέσα στη νύχτα άνηχοδούσαν σά να χτυπούσε ό άγγελος τού θανάτου τὰ φτερά του στους τοίχους. Τέλος, ό θόρυβος έπαψε. Μέσα σε κάθε κελλί, κάθε φυλακασιμένος άρχισε να συλλογίζεται πάλι τη ζωή.

Έκείνη τη νύχτα λοιπόν, τὰ χτυπήματα τού νεαρού γείτονα της φυλακασιμένης είχαν πάρει άλλόκοτο τόνο. Τά δάχτυλά του έτρεπαν από πυρετό. Σίγουρα θά είχε κάτι πολύ σοβαρό καί βιαστικό να της πη. Τά χτυπήματά του ίσπευαν, βιαζόντουσαν. Έπειτα σάπασαν, όπως κόβεται ένα ήλιος. Έκείνη μάντεψε τότε πως είχε σπείξει τó πρόσωπό του στον τοίχο καί πως της έδινε εκεί ένα φίλημα. Μα δεν ήξερε πού μυστικά ήθελε να της έμυστηθεί.

Ό άνεμος θρηνηώς έξω κι' έτρεχε μανιασμένος. Ποτέ τó κελλί της νέας κόρης δεν της είχε φανεί πού φριχτά. Χτύπαγε, χτύπαγε τώρα στον τοίχο, μία κοιλιά δεν της άπαντούσε, σαν να είχε θυμώσει τώρα ό γείτονάς της έναντιόν της. Τότε θυμωσε κι' αυτή καί ξεπλώθηκε στο στρώμα της. Μία θλίψη άπέφρανε την κλημιούρε καί πορσίμενε,

ΑΠ' ΟΣΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ

Παρουσιάστρε κάποτε στον Άλή Πασά ένας φτωχός χωρικός, ό όποιος με δάκρυα στα μάτια τού άνέφερε, ότι την περισεμένη νύχτα τού κλέψανε τó άλόγο του.

— Ποιός σου τόκλεψε, όρέ; τόν ρώτησε ό τρομερός Άλής.

— Δεν ξέρω, Πασά μου, γιατί κοιμόμουνα την ώρα αυτή καί δεν ένοιωσα τίποτε.

— Είσαι μουνταλάς, όρέ, τού φώναξε με θυμό ό Πασάς. Κοιμόσουν σαν τó βουβάλι καί κι' αυτό βέβαια δεν ένοιωσε τους κλέφτες.

Ό χωρικός όμως δεν τάχωσε.

— Κοιμόμουνα, ό μαύρος, Βεζύρη μου, άπάντησε, όπως κοιμόνται τὰ παιδιά όταν ξέρουν, ότι ό πατέρας τους άγριωνάει κι' αυτά. Κι' εγώ ήξερα, ότι ό πατέρας μας ό Άλή Πασάς, άγριωνάει για όλους έμάς τούς φτωχούς.

Η άπάντησις αυτή έκολάσεν υπερβολικά τη φιλοτιμία τού Άλή, ό όποιος διέταξε άμέσως τούς άνδρώτους του να βρουν άποσδήσαντε τó κλεμένο άλογο. Καί πράγματι, πριν ακόμα βραδιάσει, τó άλογο βρισκόταν στο σταύλο τού χωρικού.

Χαρακτηριστικό της άπληξίας τού Άλή Πασά καί τού πρωτοφανούς τρόπου με τόν όποιο έξεβίαζε τούς υπέρβους του, για να τούς άποκόψει χρίματα, είναι καί τó ακόλουθο περιστατικό, τó όποιο παραλαμβάνουμε απ' τó βιβλίο ενός ξένου περιηγητού:

«... Διαπραγματικές γυναικείες κωμικές μάς άνάγκασαν να παραχτούμε Έξωφρα απ' τὰ κρεβάτια μας, γράφει ό Εύρωπαιός περιηγητής. Βγήγαμε έξω καί είδαμε τη γρή οικοδομεινά μας να κλαίει καί να δέρονται. Τη ρωτήσαμε τι της συμβαίνει καί μάς είπα, ότι της είχε στείλει προό όλίγον ό Άλή Πασάς δεκα καί αυτός τούς δόρο.

Τά λόγια αυτά της γρήσις τ' άκούσαμε με πραγματική κατάπληξι, μη μπορώντας να εξηγήσουμε πως ένα δόρο προξενεί μία τέτοια άνησυχία καί λύπη.

Μας εξήγησε όμως, πως τó περιφημο εκείνο δώρο έφρασε να πληρωθεί στο διαλόσιο της τιμής του καί ότι ό άπεσταλιμένος τού Άλή Πασά βρισκόταν τη στιγμή εκείνη στο σπίτι, περιμένοντας τó χρίμα.

Άποφασίσαμε λοιπόν να βοηθήσουμε τη γρή στην πληρωμή τού... δώρου καί να μην ένοχλήσουμε τόν Βεζύρη με την επέμβασι μας, αφού άλλωστε ή ύπόθεσι αυτή δεν ήταν ούτε πρωτοφανής, ούτε σπανία...»

Ό ιστορικός Περισσός, σαφαραφώντας τόν Άλή Πασά, τόν όποιο είχε γνωρίσει προσωπικώς, γράφει, ότι ό φοβερός τράνος της Ηπείρου ήταν μάλλον κοντός, άλλα παχύς κι' όραϊός άντρας.

Τό κεφάλι του ήταν μεγάλο καί στρογγυλό, τó μέτωπό του πλατύ, τὰ μαλλιά του ξονθά, τὰ μάτια του μεγάλα καί γαλανά, τὰ φρύδια του πολύ πυκνά, ή νύχη του κανονική, τó στόμα καί τ' αυτιά του μεγάλα.

Τό σίνολο τών χαρακτηριστικών τού Άλή έδινε στη φρεσνογνομία του μία έκφρασι γαλήνια καί μεγαλοπρεπή σε στιγμές ήμερας.

Έκείνο όμως πού προκαλούσε πραγματική φρίκη, ήταν τó γέλιο του, τó ξερό καί διακεκομμένο, τó όποιο έκανε καί τούς πού γενναίους άνδρας να παγώνουν από φρίκη.

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

— Η λίπη άναγκάζει τόν άνθρωπο να μιλάει με ειλικρίνεια.

— Ό πόνος κι' ή δόνησι δίνουν δικαιώματα στην άθανασία.

— Ό κόσμος είναι ένα θέατρο, στο όποιο παίζονται κάθε μέρα τραγούδια καί κωμωδίες. Με τη διαφορά, ότι οι ήθοιοι είναι περισσότερο από τούς θεατές.

περιμενε ν' άκούσει τὰ χτυπήματά του στον τοίχο.

Η σιωπή της φυλακής ήταν πένθιμη. Τά χτυπήματα είχαν πάψει, δεν άκουγόντουσαν, παρά μακριά τὰ βήματα τού σκοπού. Τέλος, ό τράχιος της την έκανε να σπρωθεί, να πάη στον τοίχο καί ν' άρχισή να τόν ξύνη με τὰ νύχια της, παραικλώνοντας, όλόκληροντας, φωνάζοντας...

Στό τέλος άπόλασε καί με τó λαμό της στεγνωμένο, είπε:

— Άπάντησέ μου! Τι κάνεις; Τι έ έχεις; Φοβόμα! Άπάντησέ μου! Άπάντησέ μου!...

Μά εκείνος δεν της άπαντούσε, γιατί την ίδια στιγμή ό άνεμος έκανε τó κορμί του να σαλεύη επάνω στην άγχόνη.

ΣΑΛΟΜ ΑΣ

